

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนานับว่าสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย เป็นที่พึ่งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นสถาบันที่หล่อหลอมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อันจะนำมาซึ่ง ความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าในชีวิต จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปอย่างกว้างขวาง

การปลูกฝังที่มั่นคงและยั่งยืนที่สุดอีกวิธีหนึ่งคือ สถาบันการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ เช่น โครงการตั้งโครงการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน เกิดขึ้นโดยข้อ ตกลงความร่วมมือ ระหว่าง กระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้ พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งระยะแรก รัฐบาลได้ จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เพื่ออุดหนุนเป็นค่า ใช้จ่ายถวายพระภิกษุที่เข้าไปสอน ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์ แรกเริ่ม คือ ๑) เพื่อจัดพระสงฆ์ ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติ และปฏิบัติ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ๒) เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาและ ๓) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คุณธรรม สามารถนำ ความรู้และคุณธรรม ไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อย่างเหมาะสมและมีความสุข ปัจจุบันการเรียนรู้อะไรของพระพุทธศาสนา นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา^๑

วัด จัดว่าเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทย เป็นแหล่งคำสั่งสอนและการฝึก อบรมกิจกรรม ที่สำคัญของรัฐ หรือชุมชนจะมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อบน การเน้นย้ำ ความสำคัญและเสริมคุณค่า ทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้อง ้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะศาสนาประจำ ชาติว่า “พระพุทธศาสนากับชนชาติไทย มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทยและวัฒนธรรมไทย ” นอกจากนี้หลักธรรม คำ สอนในพระพุทธศาสนา มีลักษณะที่เหมาะสมกับกาลสมัย และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล เวลาและสถานที่

^๑มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, คู่มือปฏิบัติงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต ขอนแก่น, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

กล่าวคือ การปฏิบัติตน ตามหลักของศาสนาพุทธมีความกลมกลืนไปกับธรรมชาติ และช้ วยให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสุข

ด้วยความสำคัญของพระพุทธศาสนาดังกล่าวแล้ว การศึกษาของไทยจึงกำหนด ให้บรรจุวิชาพระพุทธศาสนาไว้ในหลักสูตรทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งระบุจุด มุ่งหมายข้อแรกไว้ว่า “ต้องการให้ ผู้เรียนเห็นคุณค่า ำของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระ พุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมอันพึงประสงค์ ” จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงปรากฏสาระการเรียนรู้ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕ สาระ และเรื่องของศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จัดเป็นสาระที่ ๑ และเป็น สาระหลักที่ต ้องเรียน ทุกช่วงชั้น (ป.๑-ม.๖) ซึ่งประกอบด้วย วยเนื้อหา ๖ เรื่อง ดังนี้ ๑) ประวัติและ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ๒) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๓) ประวัติพุทธสาวกพุทธสาวิก ๔) หนาที่ชาวพุทธ ๕) การบริหารจิต ๖) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในระดับช่วงชั้นที่ ๓ และช่วง ชั้นที่ ๔ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๑- ๖ เพิ่มเติมเรื่องที่ต ้องเรียนอีก ๑ เรื่อง คือ “สัมมนาพระพุทธศาสนา กับการแก้ปัญหาและการพัฒนา”^๒

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทุกส่วนงานล้วนเห็น ้นคุณค่าของวิชาพระพุทธศาสนาและสนับสนุน ส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นวัด กระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนโรงเรียนต่างสนองตอบตามนโยบาย แต่เพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งคือหลักการบริหาร วิชาพระพุทธศาสนาจะ ได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ดี หรือไม่ดี ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับ การใช้หลักในการบริหาร จากผู้บริหารของสถานศึกษานั้นๆด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน กาญจนานิเชกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา เพื่อจะนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการเป็นแนวทางปรับปรุงการ บริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารการ ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนานิเชก วิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การบริหารการศึกษา วิชาพุทธ ศาสนาในโรงเรียนกาญจนานิเชกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

^๒ พระสถิตมหาโลโก (ศรีเมือง), “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสิุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียน บานโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสารจาก พระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็น ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ที่เกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่ทำงานในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ใน ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านหลักสูตร
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน
๓. ด้านการนิเทศการสอน และ
๔. ด้านการวัดผลประเมินผล

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทร จำนวน ๖๕ คน โดยในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยประชากร

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา คือโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๓.๕ ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการวิจัย ตั้งแต่มีถุนายน ๒๕๕๕ ถึงมีนาคม ๒๕๕๖ รวมระยะเวลา ๑๐ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารการศึกษาวิชา พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา เป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาเอามาประยุกต์ ใช้ในโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมที่ได้วางไว้ ให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔

การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง การศึกษาวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตรงตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา หมายถึง โรงเรียนระบบปกติระดับมัธยมศึกษา ที่มีหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นกรอบ และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาตามแบบบูรณาการ

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

พระสอนศีลธรรม หมายถึง พระภิกษุ ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย ครู เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างในโรงเรียน กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงการบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๖.๒ ทำให้ทราบความ คิดเห็นต่อการบริหาร การศึกษาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน กาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๖.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา

๑.๖.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางใน การบริหารการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา และอื่น ๆ